

A tökéletes mondat felé Bakos Kiss Károly:
Legyen vers
Intermix Kiadó,
Ungvár – Bp., 2007.

Bakos Kiss Károly kárpátaljai költő verskötetének legjellemzőbb törekvése a tökéletes, önmagába záródó mondat megtalálása és felmutatása. Mintha minden versében keresné azt az utolsó kimondhatót, az egyetlen, amit még leírni érdemes. (Közhelynek számító poétikai törekvés a lényeg legrövidebb, legtökéletesebb megfogalmazása, ebben a tekintetben Bakos a legerőteljesebben sűrítő alkotók közé tartozik). Minden egyes mű mintha erre tenne kísérletet, a legkevesebb szóval írni le a mindenséget. Nincs gondolati tévelygés, nincsenek kacskaringókba futó díszítő elemek, szövevényes képsorok és jelzőhalmazok, letisztult formák veszik „körbe” a világos gondolatot. A zárt, befejezett és minden esetben szűkre szabott alkotások egy kiérlelt poéta megnyilvánulásai, egy olyan alkotóé, aki nem útját keresi, nem a formát kutatja, amely számára a legmegfelelőbb. A könnyed, míves versek játékos sorai sohasem öncélú, szórakozást nyújtó egységek, a Lényeg figyelése, felmutatása mindig a művek felett lebeg, mégha meg sem nevezi azt. „Nézd az idő homorú tükrét, / S görbületében önmagad. / A pillanatban egy öröklét, / Az öröklétben egy pillanat.” Ez a *Tükör* című vers, lezárt szöveg, teljes egész. Ugyanakkor a világ egészére nyit, az örökévalóság gondolatát néhány sorban felvillantva, és bizonytalanság, kérdés nélkül meg is határozva azt. Az ellentétek egységbe foglalása jellemzője a kötet világának, a jin és jang filozófiája – talán nem tudatosan, és nem is primitív, leegyszerűsített szembenállásként értelmezve áthatja a három ciklusából az utolsót *Keleti versek* címmel megnevező kötetet.

Három ciklusa (*Legyen vers*, *Latin versek*, *Keleti versek*) úgy különböznek egymástól, hogy bár elkülöníthetőek, mégis egységet alkotnak, a mögöttes gondolat állandóan jelen van, a magasabb, egészségesebb világ felé tekint. Ezzel kialakul az egységes költői világ, nem válik szereppé az egyik vagy másik típushoz való tartozás sem. A *Latin versek* a vágyat, az erotikát választják (elsősorban) témául, a *Keleti versek* filozofikusabbak és sűrített képek, míg az első ciklus leginkább a poéta-én világa. Szent játék, ahogy maga Bakos Kiss Károly meghatározza a költészetet, szent játék, amely nála valójában teljesen komoly. A tét a kimondhatatlan, a létezés magyarázhatatlan eseménye. Valami tragikus felhang keveredik a versek zené-

jébe, egy disszonáns elem szinte mindig megbontja a harmóniát, ezzel válik elérhetlenné a tökéletes. (Ez alól csak az erotikus *Latin versek* némelyike kivétel – például a *Bor mellett*, vagy a *Szép is, jó is* – ezek könnyed bája mellől hiányzik a Bakos-versek komoruló háttere). Tömörségre törekvő, a lehetséges határig sűrítő eljárással él a költő, törekszik az utolsó, az egyetlen mondat elérésére és kimondására, közben azonban rá kell döbbsennie, hogy létezésünk tragikus esemény, így végül nem tud feloldódni, megmarad valami egyet nem értő, luciferi ellenhang a versek végén, sokszor az utolsó sorban fordul feje tetejére az addig felépített világ. (Legjobb példa a *Hagyja már* című vers több „hagyja már...”, „hadd...” kifejezése után az utolsó sor: „De ne hagyja mégse mégse” fordulata, de más opusokban is előfordul az utolsó sor szembefordulása az egésszel).

„Hogy a születés és halál végpontjai között csillapuljon a lélek tárnáiban megbúvó félelem, hogy a halandó megélje a teljességet e számára szűkre szabott, képlékeny időben” – fogalmaz a költő a kötet hátlapján, rövid ars poeticaként is szerepelhet ez a szöveg itt. Benne az élet és halál ellentéte (mégis egysége), a létől való félelem, a teljesség megélése és az idő képlékenysége: mindegyik fogalom visszaköszön a versekből, Bakos világának, poétai gondolkodásának gyakorlatilag alapkövei ezek. De nem csupán a létezés ideje szűkre szabott, hanem az elmondható is, a vers is minimumához közelít nála. Nem véletlen, hogy a szonett, a haiku, a „négy sorosok” kedvelt versformái. Az *Egy* című versben tematizálódik is ez a kevés szóval alkotó látásmód: „Sejtelmes aljnövényzeted. / Kutatva szembejön szemed. / S csillogunk. Más nincs remény. / Két sor. Egy költemény!” A szerelem, mint megváltás, amelyen kívül nincs más remény életünkben, s amely két sorban (valójában ez is játék: a megállapításig is három sor szerepel, azzal együtt négy, de semmiképpen sem kettő) létrejön, majd meg is szünteti önmagát.

Bakos Kiss Károly *Legyen vers* című kötetében szerelem (és erotika), bibliai jelenetek, szülők, barátok, a haza, Csontváry, Baudelaire, Weöres és Pilinszky, fecske, sirály, albatrosz, sás és nád adják a témát, költői képeket. A természet és a lélek az ő játszóterei, amelyeket tusrajzzal, szonettel, rímjátékkal fest elénk. Az éjszaka kockaszűk szobája, havas hegyek feje, hullám rojtja a költő terei, hóhullás, villámcsikázás és zöld legyező erezésű zápor hullása kísérik útjain. A mélységektől a magasságokig bejárja saját tájait, amelyek kint és bent egyaránt jelen vannak.

Urbán Péter